

Actuele ontwikkelingen in het betalings- en effectenverkeer

De Europese centrale banken werken aan een gezamenlijk topiraal systeem voor betalingen tussen financiële instellingen, genaamd TARGET2. Verwacht wordt dat aan het begin van volgend jaar de gedetailleerde specificaties van dit systeem door het Eurosysteem worden vastgesteld.

DNB en Interpay bieden Nederlandse banken vanaf november 2004 tegen kostendekkende tarieven toegang aan tot het STEP2-systeem van de Euro Banking Association. Dit systeem is bedoeld voor betalingen van maximaal EUR 12.500 binnen het eurogebied. Door het grensoverschrijdende betalingsverkeer via DNB en Interpay door STEP2 te laten verwerken vermijden banken de hoge entreekosten voor rechtstreekse toegang tot dit systeem, terwijl ze wel besparen op de kosten van het grensoverschrijdende betalingsverkeer.

Het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer heeft een rapport gepubliceerd over de bereikbaarheid van bankdiensten. Het aantal bankfilialen is de laatste jaren afgenomen, waardoor op lokaal niveau de bereikbaarheid van bancaire dienstverlening voor consumenten en ondernemers problematisch kan zijn. In dit rapport wordt een aantal maatstaven gebruikt om de bereikbaarheid van bankdiensten in een aantal gemeenten te beschrijven. Hiermee kunnen gemeenten hun lokale problematiek vergelijken met die in soortgelijke gemeenten. Het rapport geeft een overzicht van oplossingen en 'best practices' die de bereikbaarheid van bankdiensten kunnen verbeteren.

Het aantal door DNB geregistreerde falsificaten vertoont sinds begin 2004 een daling. Alertheid van het publiek blijft uiteraard geboden. DNB publiceert op haar website de testresultaten van detectieapparatuur voor falsificaten. Potentiële kopers van deze apparatuur kunnen met behulp van deze informatie bepalen welk apparaat voor hen het meest geschikt is. Belangrijk is dat men zich realiseert dat de test een momentopname is. DNB voert deze test daarom periodiek uit met een geactualiseerde set falsificaten.

TARGET 2

De centrale banken in de EU werken aan een nieuw real-time brutovereeningssysteem voor euro's, TARGET2. Net als het huidige TARGET is dit systeem vooral bedoeld voor het afwickelen van transacties voor het monetaire beleid, het vereffenen van posities van clearing-systemen en het verrichten van grote interbancaire betalingen. Per dag gaat er in TARGET gemiddeld ruim EUR 1.800 miljard aan betalingen om. TARGET2 zal de

huidige systemen van de centrale banken vervangen en wordt een centraal Europees systeem. De voorzieningen voor continuïteit en betrouwbaarheid zijn superieur aan die van de huidige systemen. Er wordt niet langer onderscheid gemaakt tussen nationale en grensoverschrijdende betalingen, ook niet in de tarieven, zodat betalingen als euro-domestic worden uitgevoerd. De feitelijke verwerking van de betalingen vindt afwisselend plaats in Duitsland en Italië, terwijl in Frankrijk voorzieningen voor statistiek en het versturen van rekeningen zullen komen. De centrale banken van de genoemde drie landen voeren op dit moment de technische ontwikkeling van het project uit, in opdracht van de centrale banken in het Eurosysteem.

In samenwerking met de markt zijn de algemene specificaties opgesteld en in juli 2004 goedgekeurd, terwijl de gedetailleerde specificaties in de afrondende fase zijn na een commentaarronde voor marktpartijen tot en met half december 2004. Na nog enkele aanvullingen in de maanden daarna, kunnen de gedetailleerde specificaties door het Eurosysteem aan het einde van het eerste kwartaal van 2005 definitief worden vastgesteld. Gedurende 2005 en deels in 2006 wordt TARGET2 ontwikkeld, terwijl in dezelfde tijd de commerciële banken hun systemen aanpassen voor aansluiting op het systeem. Volgens de planning wordt er vanaf het tweede kwartaal van 2006 getest, waarna in 2007 een gefaseerde migratie zal plaatsvinden, in waarschijnlijk vier groepen. DNB heeft samen met de Nederlandse banken en clearingorganisaties een voorkeur voor migratie in de tweede groep, waarschijnlijk april 2007, gebaseerd op een afweging van risico, snelheid en beschikbare mensen en middelen. DNB heeft besloten vanaf het moment van migratie geen eigen systemen meer operationeel te houden; het eigen topgirale systeem 'TOP' wordt na de overgang op TARGET2 dus ontmanteld. Ondanks het feit dat sommige andere centrale banken nog gedurende een overgangperiode van drie à vier jaar eigen deel-systemen voor nationale oplossingen open houden, wordt veruit het grootste deel van al het verkeer per 2007 centraal uitgevoerd. De startdatum van TARGET2 is ook van belang voor Estland, Litouwen en Slovenië die sinds kort in het wisselkoersmechanisme ERM II participeren. Na mogelijke toetreding tot de monetaire unie in 2006 moeten zij per 1 januari 2007 kunnen deelnemen aan TARGET2 voor het uitvoeren van monetaire beleidstransacties.

Dienstverlening STEP2

Volgens een Europese verordening dienen banken grensoverschrijdende overschrijvingen binnen Europa tegen hetzelfde tarief uit te voeren als binnenlandse overschrijvingen. Voor de Nederlandse consument betekent dit dat een overboeking naar bijvoorbeeld een campinghouder in Frankrijk 'gratis' is, net zo als een overboeking binnen Nederland. Voor de bank van deze consument zijn de kosten van een grensoverschrijdende overboeking echter aanzienlijk hoger dan de kosten van een overboeking binnen Nederland. Banken in Europa zijn daarom naarstig op zoek naar manieren om hun grensoverschrijdende betalingsverkeer efficiënter te verwerken. Het STEP2-systeem biedt daarvoor momenteel de beste mogelijkheden. Sinds 8 november jongstleden bieden DNB en Interpay gezamenlijk aan Nederlandse banken toegang tot het STEP2-systeem van de Euro Banking Association (EBA). Het STEP2-systeem is bedoeld voor de verwerking van betalingen tot een bedrag van EUR 12.500 binnen Europa. De STEP2 dienstverlening kan met name interessant zijn voor kleine en middelgrote banken.

STEP2 is niet rechtstreeks toegankelijk voor alle banken in Europa. Een bank dient lid te worden van EBA en deel te nemen aan het EURO1-betalingsstelsel van EBA (voor hoogwaardige betalingen), wat gepaard gaat met aanzienlijke lidmaatschap- en abonnementsstarieven. Voor veel banken zouden deze kosten niet opwegen tegen de besparingen die zij zouden kunnen behalen door hun betalingen te laten verwerken via STEP2. Een andere mogelijkheid is om als bank via een (groot-)bank die wél lid is van EBA betalingen in te zenden en te ontvangen. Een Nederlandse bank die er nu voor zou kiezen om voor haar Europees grensoverschrijdend betalingsverkeer gebruik te maken van een (groot-)bank, lijkt er, gezien de ontwikkeling tot *euro-domestic*, in wezen voor te kiezen om ook het huidige binnenlandse betalingsverkeer binnen enkele jaren niet meer zelf te verwerken. Een aantal Nederlandse banken beschouwt de verwerking van het binnenlandse betalingsverkeer echter als een kerntaak, omdat het een belangrijk element is in het contact met hun cliënten.

Gegeven de beschreven problematiek van enerzijds de noodzaak tot kostenbesparingen voor het Europese grensoverschrijdende betalingsverkeer en anderzijds de drempels om gebruik te maken van STEP2, heeft een aantal banken aan DNB en Interpay verzocht of zij kans zien een rol te spelen bij de toegang tot STEP2. Voor DNB is het argument dat de efficiëntie van het betalingsverkeer wordt bevorderd als meer banken in staat worden

gesteld om gebruik te maken van STEP2 doorslaggevend geweest om deze dienstverlening aan te bieden. Randvoorwaarde voor de dienstverlening is dat deze minimaal tegen kostendekkende tarieven wordt aangeboden aan de deelnemende banken; het is immers niet de bedoeling om op oneerlijke wijze te concurreren met de commerciële banken die ook toegang tot STEP2 bieden.

Aangezien DNB voor zichzelf geen rol ziet in de feitelijke verwerking van retailbetalingsverkeer kan DNB deze dienstverlening alleen gezamenlijk met Interpay ontwikkelen en aanbieden. Andersom kan Interpay niet zonder DNB, omdat Interpay zelf geen lid kan zijn van EBA. Alleen banken mogen hier namelijk lid van zijn.

Vanaf de start van de dienstverlening maken zes banken er gebruik van, te weten SNS Bank, Dresdner Bank, Bank of America, Delta Lloyd Bank, Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank. De verwachting is dat in de komende maanden nog een aantal middelgrote en kleinere banken zich aansluit.

Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer

Het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) waarin aanbieders en gebruikers in het betalingsverkeer zijn vertegenwoordigd, streeft verbeteringen na in het retailbetalingsverkeer op het gebied van bereikbaarheid en toegankelijkheid, efficiëntie, veiligheid en technologische ontwikkelingen. In zijn tweede vergadering in 2004, op 15 november zijn onder meer de volgende onderwerpen aan bod gekomen.

Bereikbaarheid bankdiensten

Het MOB heeft het rapport 'Bereikbaarheid bancaire dienstverlening – analyse en inventarisatie van oplossingen en *best practices* uitgebracht, dat te vinden is op de MOB-pagina van de website van DNB. Het analysedeel gaat in op de aard van de problematiek en geeft aan dat de afnemende dienstverlening van banken geen geïsoleerd verschijnsel is. Dit fenomeen doet zich ook voor bij veel andere soorten van dienstverlening, zowel in de private als in de publieke sfeer. In de bancaire dienstverlening manifesteren deze ontwikkelingen zich het duidelijkste door de sluiting van bankfilialen. De afname van het aantal bankkantoren is sterker geweest dan de groei van het aantal geldautomaten zodat de laatste jaren het aantal punten waar consumenten contant geld kunnen opnemen is verminderd. Ook voor ondernemers geeft de sluiting van filialen problemen, met name

wat betreft het afstorten van overtollige kasgelden en het opnemen van wisselgeld. Bovengenoemde ontwikkelingen vinden hun oorzaak in maatschappelijke en technologische trends. Zo heeft de IT-revolutie er voor gezorgd dat de banken tegenwoordig een palet aan (alternatieve) distributiekanaalen gebruiken, waar vroeger slechts het bankfiliaal het enige distributiekanaal was. Tegenwoordig maken veel mensen gebruik van diensten van call-centra en internetbankieren. Hierdoor is de nadruk bij bankkantoren meer komen te liggen op het aanbieden van hoogwaardige adviesdiensten en op relatiemanagement. Gezien de hoge kosten die met het openhouden van kantoren zijn gemoeid, is het dan ook niet bevreemdend dat banken het gebruik van nieuwe distributiekanaalen sterk stimuleren. Het gevolg is een spanningsveld tussen enerzijds het voeren van een gezonde bedrijfsvoering en anderzijds het nakomen van de maatschappelijke verplichting om de bereikbaarheid van bancaire diensten te waarborgen.

Naast de algemene analyse van de bereikbaarheidsproblematiek bespreekt het eerste deel van het rapport voor een representatieve groep van gemeenten een aantal bereikbaarheidskengetallen, zoals het aantal inwoners per locatie waar contant geld kan worden opgenomen en de totale oppervlakte per locatie met een voorziening om contant geld op te nemen. Lokale bestuurders kunnen aan de hand van deze kengetallen bezien hoe hun situatie zich verhoudt tot die in vergelijkbare gemeentes en zodoende hun eventuele problematiek in perspectief plaatsen. Het tweede deel geeft een inventarisatie van oplossingen en zogenoemde 'best practices'. Hier worden onder meer de initiatieven besproken die banken tezamen met andere dienstverlenende partijen hebben ontplooid om de knelpunten aan te vatten. Gedacht kan worden aan de activiteiten van de Rabobank (servicewinkel), Postbank (geldservicepunten) en ABN AMRO (multifunctionele servicebus). Naast deze 'maatwerk' oplossingen komen oplossingen aan bod die meer generiek, voorwaarden-scheppend van aard zijn en die een bijdrage kunnen leveren aan het wegnemen van de knelpunten. Hierbij kan worden gedacht aan de mogelijke verruiming van de mogelijkheden voor kleinschalig geldtransport en de actie om de voorlichting rond cash back (een groter bedrag pinnen dan het aankoopbedrag en het verschil door de winkelier uitgekeerd krijgen) te verbeteren. Daarom wordt de winkelier die deze faciliteit biedt gevraagd dit via een duidelijke sticker aan te geven. Deze sticker vermeldt het maximum bedrag dat kan worden opgenomen en eventueel welk tarief in rekening wordt gebracht.

Afronding contante betalingen

Na een succesvolle proef 'Afronding Eurocent' die van april tot juni 2004 plaatsvond in Woerden is op advies van het MOB het afronden van contante betalingen op het naastgelegen veelvoud van 5 eurocent bij het afrekenen van het totaalbedrag bij de kassa landelijk doorgevoerd. Per 1 september 2004 zijn ruim 70.000 winkeliers op vrijwillige basis gestart met het afronden. Winkeliers moeten vooraf duidelijk aangeven, met bijvoorbeeld een sticker bij de deur en/of bij de kassa, dat de afrondingsregel in hun winkel wordt toegepast. Het gebruik van de 1 en 2 eurocent munten leidde tot veel ongemak en tot kosten in winkels, en dat wordt door afronding verminderd. Op basis van de positieve ervaringen met het afronden op vrijwillige basis acht het MOB een wettelijke regeling vooralsnog niet nodig.

Identiteitsfraude

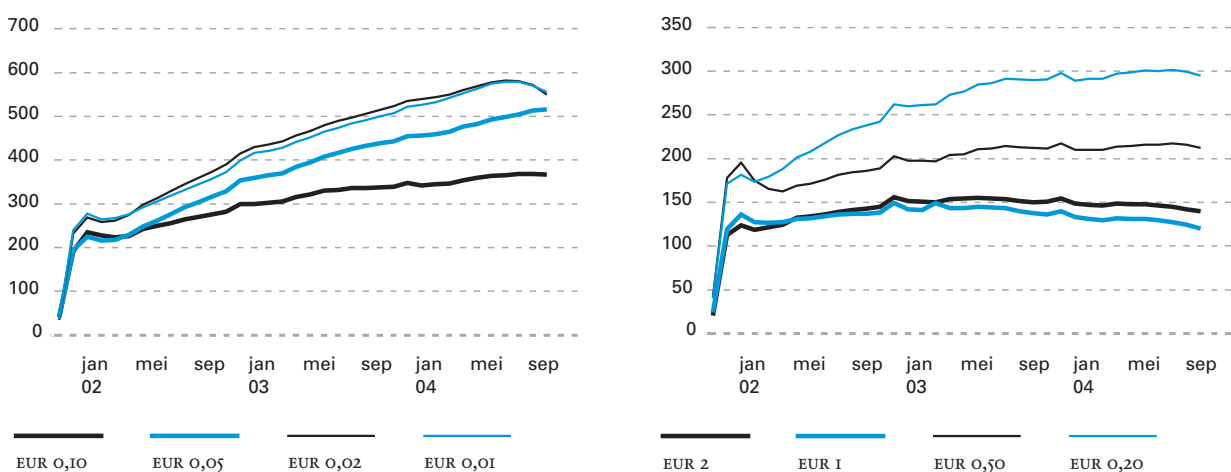
De maatschappij wordt in toenemende mate geconfronteerd met fraude van identiteitsgegevens, zowel binnen als buiten het betalingsverkeer. Unieke identiteitsgegevens worden achterhaald – door bijvoorbeeld het kopiëren van passen, diefstal van identiteitsbewijzen, het nazoeken van afval – en gebruikt om de identiteit van de rechtmatige bezitter aan te nemen om er vervolgens frauduleuze handelingen mee te plegen. De verschillende vormen van identiteitsfraude kunnen op verschillende manieren worden bestreden, waarbij de kans tot succes daartoe kan worden vergroot door het bewustzijn over de risico's te verhogen. Daarom adviseert het MOB een bewustzijns campagne voor het publiek te starten, die niet beperkt is tot het betalingsverkeer maar alle relevante partijen betreft (overheid, politie, justitie, verzekeraars, deelnemers in het MOB).

Muntuitgifte

In de uitgifte van munten door DNB zijn recent de nodige verschuivingen opgetreden, die voor een deel samenhangen met een aantal veranderingen in het gebruik van munten in het Nederlandse betalingsverkeer. Ook worden de effecten van migratie van munten in het eurogebied langzamerhand steeds duidelijker. Migratie van munten in het eurogebied ontstaat door zakenreizigers en toeristen die munten uit eigen land meenemen en met munten uit het buitenland weer terugkomen. In grafiek 1 is de ontwikkeling van de cumulatieve netto-uitgifte (cumulatieve saldo aantal uitgegeven munten minus het aantal ontvangen munten) van de acht munt denominaties weergegeven.

Grafiek 1 Netto uitgifte munten door DNB

Ultimo maandcijfers, miljoenen munten

Bron: Interpay.

De invoering van de afrondingsregel voor contante betalingen per september heeft de vraag naar 1 en 2 eurocent sterk doen afnemen. Winkeliers hebben deze munten immers niet meer nodig als wisselgeld. Terwijl in het verleden DNB van de 1 en 2 eurocent nagenoeg alleen munten uitgifte en vrijwel niets ontving, treedt sinds september 2004 een omgekeerde beweging op waarbij deze munten nauwelijks meer worden uitgegeven, maar in grote aantallen worden ontvangen. De verwachting is dat grote aantallen 1 en 2 eurocent de komende maanden terugkeren bij DNB en dat grote voorraden van deze munten ontstaan. De hoogste uitgiftestand bedroeg ultimo augustus circa 580 miljoen stuks voor beide munten. In aantallen maakten zij op dat moment ruim 40 procent uit van de netto-uitgifte van DNB. De overtollige voorraden eurocenten van DNB worden waarschijnlijk geleverd aan andere nationale centrale banken in het eurogebied.

De andere lagere munt denominaties – de EUR 0,05, EUR 0,10, EUR 0,20 en EUR 0,50 – laten dit jaar een groei zien van de netto-uitgifte. Wel is deze lager dan in de twee voorgaande jaren. De uitgifte van deze munten begint te stabiliseren, na twee jaar van hoge groei sinds de invoering van de chartale euro. Dit is een teken dat het publiek het proces van de opbouw van nieuwe spaarkassen met euro-muntgeld (ter vervanging van de oude nationale munten) langzamerhand aan het voltooien is.

Bij de hogere munt denominaties EUR 1 en EUR 2 is een duidelijk migratie-effect te zien. Na een sterke groei van de netto-uitgifte van DNB in 2002, is dit al in 2003

omgeslagen in een lichte afname. Dit jaar zet deze afname naar verwachting in versneld tempo door. Nederland manifesteert zich hiermee in het euro-systeem als netto ontvanger van deze munten, die over het algemeen een grotere neiging tot migratie hebben dan de kleinere munt denominaties.

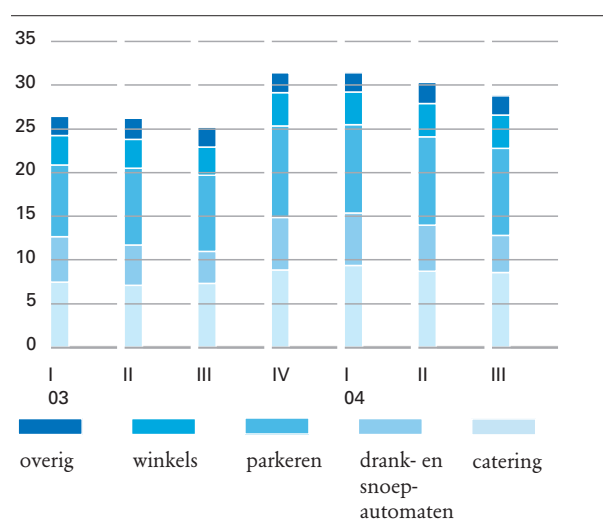
Groei aantal betalingen met de chipknip zet door

Grafiek 2 toont de ontwikkeling van het aantal betalingen met de elektronische portemonnee (chipknip) en de verdeling van deze betalingen over de belangrijkste deelmarkten in 2003 en 2004. Rekening houdend met seizoenseffecten blijft het aantal betalingen met de chipknip toenemen. In de eerste drie kwartalen van 2004 zijn er 91 miljoen betalingen met de chipknip verricht met een totale waarde van circa EUR 250 miljoen. Dit is een toename van het aantal betalingen met 16% ten opzichte van de overeenkomstige periode in 2003. De groei is echter lager dan in de twee voorgaande jaren toen de stijging circa 30% bedroeg. Dit kan een aanwijzing zijn dat de groei afvlakt bij een ten opzichte van het totale aantal toonbankbetalingen (circa 8 miljard) tamelijk bescheiden niveau.

De ontwikkeling van het aantal chipknipbetalingen varieert per deelmarkt. In de afgelopen drie kwartalen heeft de sterkste toename plaatsgevonden in de catering (+23%). Binnen de groep 'overige dienstverlening' bevinden zich heel specifieke deelmarkten waarin de toename groter is. Zo bedraagt de stijging bij musea en

Grafiek 2 Ontwikkeling aantal betalingen met de chipknip naar deelmarkt

Aantal betalingen in miljoenen

Bron: Interpay.

bioscopen 52% en in het openbaar vervoer 26%. Er zijn echter ook dalers. Voorbeelden hiervan zijn betalingen in telefooncellen (-11%) en bij sigarettenautomaten (-8%). Ten opzichte van het aantal acceptatiepunten is en blijft het gebruik in winkels gering.

Uit het Kostenonderzoek toonbankbetaalmiddelen dat DNB in MOB-verband heeft verricht (zie het artikel 'Betalen kost geld' in het Kwartaalbericht van maart 2004) is gebleken dat de chipknip het kostenefficiëntste betaalmiddel is aan de toonbank. Een groeiend aantal betalingen met de chipknip draagt bij aan het verlagen van de maatschappelijke kosten van het retailbetalingsverkeer.

In een internationale vergelijking valt op dat in verreweg de meeste landen het gebruik van de elektronische portemonnee nog veel bescheidener is dan in Nederland. Uitzonderingen vormen Singapore en Hong Kong. De toepassing van de elektronische portemonnee in het openbaar vervoer (ov) en voor rekeningrijden in deze landen zorgen voor zeer hoge transactie-aantallen. Met name in Hong Kong wordt de ov-chipkaart ook veel in winkels gebruikt. De kaart hoeft niet zoals de chipknip ergens in te worden gestoken, maar dient alleen dicht bij een lezer te worden gehouden. De in ontwikkeling zijnde Nederlandse chipkaart voor het openbaar vervoer werkt op soortgelijke wijze. In België wordt de elektronische portemonnee iets vaker gebruikt dan in Nederland. Voor 2005 staat daar een vernieuwing op het programma die het gebruiksgemak vergroot. De kaart kan dan steeds bij gebruik in een online terminal automatisch worden opgeladen tot een van te voren ingesteld saldo. Een

vaak gehoord nadeel van de elektronische portemonnee, het risico dat het saldo ontoereikend is, wordt zo aanzienlijk verminderd.

Een voorbeeld in Nederland van het verhogen van de gebruiksvriendelijkheid van de chipknip betreft de invoering van pratende chipknip-oplaadpunten. De Rabobank is half november begonnen met het plaatsen hiervan bij zorginstellingen ter ondersteuning van blinden, slechtzienden en ouderen bij het opladen van de chipknip. De pratende oplaadpunten bieden de gebruiker meer tijd voor het opladen van de chipknip dan de reguliere oplaadterminals en geven bovendien aanwijzingen over de bediening, waardoor het opladen eenvoudiger wordt.

Testen detectieapparatuur falsificaten voor de detailhandel

Het aantal in Nederland aangetroffen falsificaten van bankbiljetten is de afgelopen maanden gedaald, maar het probleem van de valsmunterij is daarmee niet opgelost. In de kwartaalberichten van juni en september 2004 werd al gemeld dat DNB apparaten test die worden gebruikt om vast te stellen of klanten in toonbankinstellingen met vals geld proberen te betalen. Het gaat hierbij om apparatuur die zelf aangeeft of een eurobiljet echt is of niet. De gebruiker hoeft de eurobiljetten alleen maar in te voeren en het apparaat beslist. DNB probeert met haar test een indruk te krijgen van de betrouwbaarheid van de diverse aangeboden apparaten. Andere apparatuur, zoals uv-lampen, infrarood apparaten en hulpmiddelen met vergrootglazen en spiegels zijn bij de test buiten beschouwing gelaten omdat die alleen kunnen worden beoordeeld op basis van subjectieve criteria. Het kunnen overigens wel degelijk waardevolle hulpmiddelen zijn, want de kennis die nodig is om zelf een oordeel te vellen blijft een belangrijk wapen bij het herkennen van valse eurobiljetten.

De testresultaten voor zelfbeslissende apparatuur, die DNB op haar website (www.dnb.nl) publiceert, mogen zich in een grote belangstelling verheugen, niet alleen nationaal maar ook internationaal. Deze aandacht heeft er inmiddels toe geleid dat het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) zich beraadt op mogelijkheden voor een vervolg op Europese schaal.

Publicatie van de testresultaten heeft natuurlijk voordelen voor de potentiële koper van detectieapparatuur bij het bepalen van zijn keuze. Maar daarnaast hebben ook de aanbieders van apparatuur belang bij het testen met een zo compleet en actueel mogelijke

set valse biljetten. Hiertoe hebben ze namelijk zelf om voor de hand liggende redenen slechts beperkte mogelijkheden. Het testen en publiceren van de resultaten verschaft hen meer inzicht in de juiste werking van de eigen apparatuur en helpt hen te werken aan continue verbetering. Inmiddels is het bijvoorbeeld al enkele keren voorgekomen dat leveranciers apparaten ingrijpend hebben laten aanpassen of niet hebben opgenomen in hun assortiment na het scoren van ondermaatse testresultaten.

Het is belangrijk dat de gepubliceerde testresultaten juist worden geïnterpreteerd door potentiële kopers want dit helpt hen in grote mate bij het maken van een goede keuze. Allereerst is het daarbij van belang dat zij zich realiseren dat de test een momentopname is. Hij laat globaal zien hoe verschillende apparaten zich ten opzichte van elkaar verhouden op de testdatum, met de op dat moment bekende falsificaten. Als tijdens de test alle valse biljetten correct zijn herkend houdt dat echter nog geen garantie in dat ook nieuwe soorten falsificaten worden herkend. Daarom herhaalt DNB de test periodiek met een volledig geactualiseerde set valse biljetten en past waar nodig de gepubliceerde resultaten aan. Vanaf de tweede week van 2005 zijn bijvoorbeeld de resultaten van de in december gehouden testcyclus op internet te vinden.

Verder is het zo dat een apparaat dat relatief laag scoort op het correct herkennen van echte biljetten zeker niet inferieur hoeft te zijn. De score op echte biljetten hangt namelijk voor een deel af van de detectiestrategie die een fabrikant kiest. Sommige apparaten zijn gericht op het heel nauwkeurig controleren van slechts één kenmerk en doen dat vooralsnog perfect, terwijl anderen op een heel scala aan kenmerken controleren en alleen een biljet goedkeuren als alle gecontroleerde kenmerken akkoord zijn. Deze laatste categorie, zeg maar de 'voorzichtige beslissers', is wat gevoeliger voor beschadigde biljetten omdat een beschadiging van één van de kenmerken al kan leiden tot een resultaat 'niet herkend als echt'. Nu bevat de testset met echte biljetten bewust wat meer vervuilde en beschadigde biljetten dan er gemiddeld in de circulatie voorkomen. Daarmee komt enerzijds een breed scala aan biljetten – waarmee kassapersoneel in de praktijk wordt geconfronteerd – aan bod zonder dat de testset al te groot wordt, terwijl het anderzijds onderscheidend vermogen creëert waardoor mogelijk kleine verschillen tussen apparaten wat worden uitvergroot.

Het is voor potentiële kopers van detectieapparatuur goed om te weten dat vervalsers meestal maar een beperkt aantal echtheidskenmerken tegelij-

kertijd namaken. En net zoals DNB iedereen adviseert ten minste drie kenmerken te controleren, geldt daarom ook voor detectieapparatuur dat het risico op het accepteren van een vals biljet afneemt naarmate er van meer kenmerken wordt vastgesteld dat ze aan de eisen voldoen. 'Voorzichtige beslissers' – apparaten met controle op veel kenmerken – kunnen dus voordelen hebben wanneer er nieuwe, nog onbekende falsificaten opduiken.

Maar ook dan blijft het zelf kennen en kunnen toevoegen van controle op de echtheidskenmerken nog een sterke aanrader. Dat is bovendien nuttig als een apparaat eens dienst mocht weigeren.

Effectenverkeer

Een pan-Europese en geharmoniseerde afwikkeling van effectentransacties

Het in België gevestigde afwikkelinstituut Euroclear verzorgt onder meer de afwikkeling van de transacties van de Euronext beurzen. Van oudsher zijn de afwikkel-systemen voor deze transacties per land verschillend doordat zij voor de nationale markten ingericht waren. Bovendien dienen de systemen te voldoen aan nog niet geharmoniseerde nationale wet- en regelgeving. Euroclear heeft als doelstelling om in 2007 één IT-plaatform te hebben waarop de effectentransacties van de drie Euronext beurzen centraal kunnen worden afgevoerd. Hierdoor zal volgens Euroclear een minder complexe en efficiëntere afwikkeling van grensoverschrijdende effectentransacties mogelijk zijn.

Euroclear heeft de ontwikkeling van dit pan-Europees platform opgedeeld in een aantal deelprojecten waaronder de ontwikkeling van een single settlement engine (SSE) en zal de benodigde IT-componenten gefaseerd operationeel maken. Een eerste stap is gezet in september jongstleden met de ingebruikname van *Euronext Amsterdam Stock Exchange Settlement*, een aanpassing in de manier van afwikkeling van de beurs-transacties die in Amsterdam tot stand zijn gekomen als gevolg waarvan de clearingorganisatie LCA.Clearent SA haar nationale clearingsystemen kon consolideren. Het effectenafwikkelplatform van Euroclear zal gekoppeld worden aan het Europese betaalsysteem TARGET2. Bij de ontwikkeling van zowel TARGET2 als de SSE zal in de opzet rekening worden gehouden met een mogelijkheid om een efficiënte en veilige koppeling tussen pan-Europese platforms aan te brengen.

Organisatorische herstructurering van de Euroclear Groep

Om de Euroclear-organisatie meer geschikt te maken

voor deze ontwikkelingen heeft Euroclear per 1 januari 2005 een organisatorische herstructurering voorzien. De belangrijkste doelstellingen van deze herstructurering zijn de bevordering van de transparantie en eenvormigheid van de organisatiestructuur in de betrokken landen en het verbeteren van de corporate governance. De Nederlandse settlementorganisatie voor effecten, Euroclear Nederland, zal niet langer organisatorisch gepositioneerd zijn onder Euroclear Bank, maar onder een nieuw opgericht moederbedrijf Euroclear SA (ESA). ESA zal in de Belgische wetgeving erkend worden als een settlementinstelling en onder denteel toezicht staan van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen, alsmede onder oversight van de Nationale Bank van België. Euroclear Bank, de huidige moeder van Euroclear Nederland, zal ook een dochter van ESA worden en daardoor op dezelfde organisatorische positie worden gebracht als de nationale centrale bewaarbedrijven. Deze wijziging zal het systeemrisico verminderen, doordat bijvoorbeeld het kredietrisico dat Euroclear Bank loopt een geringere impact kan hebben op de goede werking van de effectensettlementinfrastructuur. In Nederland zal ook een ESA branche worden opgericht waarin diensten die in Nederland ten behoeve van de groep worden geleverd, worden ondergebracht.

Memorandum of Understanding voor gecoördineerd oversight en toezicht op Euroclear

Om ook het toezicht op de verdergaande harmonisatie van platforms te stroomlijnen hebben de diverse nationale toezichthouders en overseers op Euroclear de intentie een mou af te sluiten. De gemeenschappelijke diensten die Euroclear centraal beheert en levert aan de nationale *Central Securities Depositories* (CSD's) zullen door de toezichthouders en overseers gezamenlijk worden beoordeeld. Vanuit Nederland nemen DNB en de AFM hierin deel. Zolang er echter nog aanzienlijke verschillen zijn in de afwikkeling per deelnemend land, hebben de nationale toezichthouders de taak om majeure systeemwijzigingen op nationaal niveau te beoordelen. Bij deze beoordeling richt DNB zich met name op het systeemrisico en de goede werking van de systemen.

Implementatie van Euronext Amsterdam Stock Exchange Settlement voor de Nederlandse markt

Op 5 november 2004 heeft Euroclear Nederland het systeem *Euronext Amsterdam Stock Exchange Settlement* vervangen door een tweede versie. Bij de oorspronkelijke settlementmethodiek moest tijdens de verwerking de

aankoop van effecten worden voorgefinancierd, waartoe LCH.Clearnet SA een liquiditeitsarrangement had afgesloten met enkele commerciële banken die tevens deelnemers waren aan het systeem van LCH.Clearnet.SA. Tegen deze constructie bestonden vanuit oversightoptiek bezwaren. In de tweede versie is de settlementmethodiek gewijzigd waardoor het liquiditeitsbeslag aanzienlijk kon worden verkleind en het liquiditeitsarrangement is komen te vervallen.